

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

De fraude, & dolo interveniente in ipsa venditione, num. 11.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

9. Solum ergo te à gravi culpa excuso, quando, ut dixi, certus es de æqualitate virtutis, seu, ut universalius loquar, quando certus es, fore æque, vel quasi æque utilem rem ementi; tunc enim is non erit probabiliter in vitis graviter in ea re emenda. Rursus si certo prævideas, damnum fore admodum leve, culpa reduceretur ad levitatem, ratione parvitatæ materiæ: Quid enim damni gravis est, v. g. si ad usum comedendi, iusto pretio tradas unum genus piscium, pro alio parum diverso, vinum chium pro cretico &c.?

1. Tol. Val. Ledesma, Sotus, Salon, alijque, quos citat sequitur q. Salas, de emptione dub. 35. cit. num. 1.

10. Quoad restitutionem, certum est, te debere restituere excessum pretij, si fortè à te acceptus est supra iustum pretium rei, quam tradidisti, (etiam si ejusdem fuerit utilitatæ) vel supra pretium, quo emptor rem eandem a libi fuisset empturus. Certum præterea, re integra, hoc est, existente adhuc re tradita, te in re gravi obligari ad rescindendum contractum, & ad reddendum totum pretium. Certum denique est, te debere refarcire omnia damna fortè ex tua deceptione consecuta; quæ omnia patent ex regulis generalibus de restitutione.

De fraude, & dolo interveniente in ipsa venditione.

11. Celebris est hæc difficultas, ac millies agitata; nam propterea eam omittere decrevissem, nisi indecorum judicasset, aliud amandare lectorem meum in re valde necessaria & frequen-

tissima, & quod caput est, ita implexa, ut testetur Delugo, *m* etiam Sanchez clarissimum aliàs doctorem; hac in re variè & obscure locutum esse.

12. Advertendum ergo est primò, cum aliquis rem vendit pluris, vel emit minoris, quàm ea valeat, duobus id modis facere potest: primò, ignorans iustum rei pretium; & tunc dicitur deceptio in re ipsa intervenire, & non à proposito: secundò, sciens, & deceptio tunc dicitur à proposito. Rursus hæc, quæ est à proposito, interdum fit cum dolo. ut cum aliquis aliquid fingit, vel mentitur, unde alter decipiatur: interdum sine dolo, ut cum quis absolute rem vendit eo pretio, quod sit supra rigorosum, nihil tamen fingit: quo pacto ementem decipit quidem, seu damnicat à proposito, sed sine dolo.

m Delugo t. 2. de just. d. 22. sec. 6. n. 87. sine.

Advertendum secundò; ejusmodi dolus, vel etiam error, potest accidere, vel circa substantiam rei venditæ, veluti si putes, te emere aurum, & emis aurichalcum; vel circa accidentia, veluti si putans emere vinum vetus, vel equum sanum, emas vinum novum, vel equum claudum: quid intelligatur hic nomine substantiæ, & nomine qualitatis, explicabitur mox n. 17. clarius.

13. Advertendum tertio: ipse dolus, seu error substantiæ, vel accidentium dupliciter potest intervenire in contractu: primò, ita, ut dolus vel error det causam contractus: id est, si error, vel dolus non adesset, nulla ratione ini-retur contractus: secundò, ita ut incidat in contractum, id est, patiens illum donum, vel habens illum errorem, contra-

here-

here quidem, sed non tanto pretio, v. g. emisisset quidem illum equum, etiam si scivisset esse claudum, sed viliori pretio; id quod ex conscientia & verbis seu scriptura patientis dolum, est conjiciendum. Subadverte, dolum posse provenire, vel ab aliquo ex contrahentibus, vel ab aliquo tertio, sciente & consentiente ipso contrahente, vel denique ab aliquo tertio, nihil scientibus ipsis contrahentibus: quando tertius est procurator, tutor, negotiorum gestor alterius, non dicitur verè tertius, sed cum faciat unum cum ipso, dicitur unus ex contrahentibus.

14. Advertendum quartò: quando venditor non recipit dimidium justæ estimationis, ut si res infimo pretio valeat viginti, ipse autem vendat novem, dicitur decipi infra dimidium: at vero quando emptor solvit plusquam dimidiam partem justi pretij, ut si res valeat rigorosè decem, ipse emat sexdecim, dicitur esse deceptus infra dimidium, ut per occasionem num. 1. item innuimus. His præmissis sint hæc tres regulæ.

Regula prima, quando dolus contrahentis dat causam contractui.

15. Si dolus sive gravis, sive levis, vel error, sive in substantia, sive in qualitate, seu accidentibus, det verè causam venditioni, vel cuicumque contractui bonæ fidei, & dolus proveniat ab altero ex contrahentibus, vel à quocumque tertio, cum contrahentis p. consensu, primo contractus est invalidus q. in utroque foro: excipe semper matrimonium, quod validum est, quando non

est error circa substantiam. Vide n. 24. secundò, datur decepto (non decipienti) electio, vel contractum relinquendi, vel eidem standi, cum compensatione ejus, in quo ipse innocens læsus fuit: tertio, idque etiam si deceptio sit ultra, aut infra dimidium; ratio primi est, quia ubi deficit consensus, deficit contractus; at hic omnino deficit consensus, id enim est, dolum dare causam contractui, ut dictum est n. 13. Ratio secundi est favor, qui debetur innocenti. Ratio tertij est, quia sic meretur (etiam in foro externo) qui dolosè agit. Immo autoritate propria, etiam ante judicis sententiam, ipsum resilire à contractu posse, si velit, mihi dubium non est, quia ubi nullus fuit ejus consensus, ibi repellere contractum proprio jure potest.

o lege Delugo t. 2. de just. d. 22. sec. 7. num. 142. p. Molin. d. 259. c. 352. Fagund. de contract. lib. 5. c. 42. alios citatos. q. Less. l. 2. c. 17. d. 5. aliosq. apud Delug. t. 2. de just. d. 22. sec. 6. à num. 70. quorum horum aliqui dicunt, esse rescindendum hunc contractum; alii, esse ex jure naturæ validum ex una parte.

Dixi autem (contractui bonæ fidei) contractus enim stricti juris in casu hoc, quando dolus dat causam contractui, validos esse, sed rescindendos, multorum fert opinio; id quod lege apud citatos doctores, & ego innui superius c. 6. §. 2. num.

16. Quid, si error sit in substantia, vel qualitate, dantibus causam contractus, sed nec aliquo ex contrahentibus, nec alio tertio dolum machinante? respondendo, si sit error in substantia, nullus est contractus, quia nullus est consensus, ut